

Тема: Хвороби бджіл

1. Класифікація хвороб і причини їх виникнення .

2. Незаразні хвороби бджіл:

- а. хімічний токсикоз;**
- б. падевий токсикоз;**
- в. пилковий токсикоз;**
- г. завмерлий розплід;**
- д. горбатий розплід.**

1. Класифікація хвороб і причини їх виникнення

Уражуються хворобами всі особини бджолиних сімей — матки, трутні, робочі бджоли та розплід.

Хворіють вони протягом усього року, проте у різні сезони неоднаково. При захворюваннях знижується активність бджіл, скорочується тривалість їх життя, відмічається значна загибель окремих особин або навіть цілих сімей чи пасік. Хворі сім'ї малопродуктивні і часто збиткові.

Всі хвороби бджіл поділяються на дві груп: незаразні і заразні.

Найбільших збитків пасікам завдають заразні хвороби, які ділять на інфекційні та інвазійні. Інфекційні хвороби спричинюють мікроби, віруси і гриби, а інвазійні — найпростіші, комахи, кліщі, гельмінти. Серед заразних найпоширеніші нозематоз, вароатоз, браульоз, європейський гнилець, американський гнилець. Збудники заразних хвороб швидко розмножуються, можуть передаватися від хворих до здорових і спричинювати захворювання одночасно значної кількості бджолиних сімей на великих територіях.

При виявленні аспергільозу на пасіках необхідно дотримувати правил особистої гігієни для запобігання ураженню, оскільки це захворювання спільне для людей, тварин і бджіл.

Порушення умов годівлі, розведення та утримання бджолиних сімей призводить до виникнення незаразних хвороб. Отруєння пестицидами, паддю, нектаром, пилом і недостатня кількість меду та пилку — найпоширеніші незаразні хвороби, зумовлені недоброякісними кормами або недостатньою їх кількістю.

Застуджений і завмерлий розплід — незаразні хвороби, пов'язані з порушенням умов утримання та розведення бджіл, теж часто реєструються на пасіках.

Понад тридцять збудників захворювань і шкідників бджіл завдають збитків пасікам.

Для утримання здорових, високопродуктивних пасік необхідно дотримувати запобіжних та профілактичних заходів, охорона пасік від занесення збудників хвороб. Для запобігання занесенню збудників хвороб формують та поповнюють пасіки лише здоровими бджолиними сім'ями і матками з благополучних господарств. Для виявлення захворювань ветеринарні спеціалісти проводять суцільні діагностичні дослідження. Результати обстеження заносять у ветеринарно-санітарний паспорт, який повинен бути на кожній пасіці. Для перевезення бджолиних сімей, маток і продуктів бджільництва видають ветеринарне свідоцтво.

Закуплені бджолині сім'ї утримують протягом місяця на окремому точку і перевіряють на наявність захворювань. При передачі з однієї пасіки на іншу вуликів, рамок їх попередньо очищають і знезаражують. Намагаються не збирати рої невідомого походження. На територію пасіки не допускають сторонніх осіб. Працівникам, які обслуговують здорові пасіки, заборонено відвідувати неблагополучні.

2. Незаразні хвороби бджіл

Хімічний токсикоз виникає при збиранні бджолами нектару і тиску з

рослин, оброблених отрутохімікатами.

Отруєння бджіл хімікатами виявляють за наявністю масової загибелі бджіл у вуликах і на передвуликових майданчиках після обробки рослин поблизу пасіки та хімічним аналізом на отрутохімікат. Для хімічного дослідження у ветлабораторію надсилають загиблих бджіл у кількості 100г з різних вуликів. 100-150 г незапечатаного меду, 40-50 г перги з стільником, оброблені отрутохімікатами рослини не менше 0,5-0,6 кг. Зразки поміщають у скляні банки, запечатують кожен окремо і в день відбору надсилають з супровідним листом у ветлабораторію.

Заходи боротьби і профілактика. Бджолині сім'ї вивозять із зони оброблюваних рослин на відстань 5-7 км або ізолюють у вуликах за допомогою дротяної сітки чи мішковини, які закріплюють під дахом вулика. Дах вулика піднімають на спеціальні підставки для вентиляції. Льоток загартовують, на гнізда поміщають порожні корпуси або магазинні надставки. У вулик ставлять годівниці чи банки з водою (або наливають її у стільники). Ізолюють бджіл у вуликах залежно від застосовуваних отрутохімікатів до 5-7 днів. При частковому отруєнні бджіл й ослабленні сімен з вуликів видаляють рідкий мед і пергу, зменшують гніздо й утеплюють. Бджолам дають рідкий сироп (1 : 2).

Щоб не допустити отруєння бджіл, рослини слід обробляти отрутохімікатами до їх цвітіння. Спеціалісти і керівники господарств повинні повідомляти пасічників та власників бджіл за три дні до застосування отрутохімікатів. Перед обробкою рослин власники бджіл повинні вивезти пасіку, а при неможливості вивезення ізолювати їх у гнізді на певний період.

Падевий токсикоз спостерігається при споживанні бджолами падевого меду. Викликає масову загибель бджіл переважно взимку. Хворі бджоли проносять, виповзають з вуликів і масово гинуть.

Падевий токсикоз розпізнають за наявністю паді в меді і загибелі бджіл з ознаками проносу взимку. Іноді хвороба спостерігається влітку. Падь в меді визначають за допомогою розчину оцтовокислого свинцю і вапняної

проби. Для цього у ветлабораторію в серпні після закінчення медозбору і перед формуванням гнізд надсилають зразки стільникового меду від кількох сімен пасіки.

Заходи боротьби. вуликів видаляють падевий мед і дають бджолам доброякісний або цукровий сироп. При виявленні проносу бджолам взимку підставляють стільники з квітковим медом або згодовують цукровий сироп. Влаштовують надранній обліт бджіл. Навесні звужують гнізда, очищають брудні стільники, бджолам дають корм.

Пилковий токсикоз - це отруєння молодих бджіл пилком отруйних рослин: чемериці, аконіту, жовтозілля та інших або результат споживання перги, ураженої пліснявою. Хвороба короткочасна, проявляє і вся частіше в травні, іноді пізніше, що залежить від періоду цвітіння отруйних рослин. Хворіють молоді бджоли-годувальниці, які більше споживають пилку. Хворі бджоли виповзають з вуликів на передвуликові майданчики, не здатні літати і повільно гинуть.

Пилковий токсикоз розпізнають за наявністю у вуликах і на передвуликових майданчиках загиблих і повзаючих бджіл з черевцем, переповненим кашкоподібним вмістом брудно-жовтого кольору. При необхідності у ветлабораторію надсилають хворих і загиблих бджіл.

Заходи боротьби. Бджолам згодовують рідкий 20-30%-ий цукровий сироп або мед, розчинений водою. У вулики ставлять воду. Бджіл слід вивести на кочівлю в поле.

Завмерлий розплід - це загибель личинок і лялечок різною віку внаслідок близькоспорідненого парування маток. Причини вади маток, зниженим якість потомства, недостатнє забезпечення бджіл кормом. Розпізнають за такими ознаками: вимирання личинок і лялечок різною віку в деяких комірках стільників, потемніння трупів личинок і лялечок при висиханні, народження недорозвинених бджіл. Хворобу слід відрізнати від ураження розплоду вароатозом і гнильцями.

Заходи боротьби. Заміна маток з вадами молодими плідними та поліпшення годівлі бджіл і умов їх утримання.

Застуджений розплід - загибель розплоду суцільними ділянками в стадії личинки на крайніх рамках внаслідок різкого охолодження. Загиблі личинки сіруватого кольору, потім темніють, без запаху або з слабким гнильним запахом. Цю хворобу слід відрізнити від європейського гнильця.

Заходи боротьби. Бджіл утримують в утеплених і ущільнених гніздах, сім'ї забезпечують кормом.

Горбатий розплід - наявність печатного трутневого розплоду опуклими кришечками внаслідок вад матки або відсутності її у сім'ї і появи бджіл-трутівок, які відкладають незапліднені яйця в комірки.

Заходи боротьби. В сім'ях з горбатим розплодом видаляють маток з вадами і підсаджують молодих плідних. Стежать за якість-своєчасним вибракуванням старих маток.